

економічних умов і підвищення конкурентоспроможності на міжнародному рівні. По-друге, модернізація освітніх програм для аудиторів бізнес-процесів є важливим етапом у реформуванні української системи освіти у напрямку євроінтеграції. Інтеграція європейських стандартів, розвиток практичних навичок, використання сучасних технологій та міжнародне співробітництво дозволять підготувати фахівців, які відповідатимуть вимогам сучасного ринку праці та сприятимуть розвитку економіки країни у відповідності до європейських цінностей. По-третє, перспективи розвитку фахівців з аудиту бізнес-процесів включають активну участь України у європейських освітніх проектах, підвищення кваліфікації викладачів, а також розвиток партнерських програм з провідними аудиторськими фірмами ЄС. У майбутньому це забезпечить конкурентоспроможність українських фахівців на європейському ринку праці.

УДК 657.631

А.В. Семенюк, здоб. ОС «бакалавр» (ТДАТУ ім. Дмитра Моторного, Запоріжжя)
Л.А. Сахно, канд. екон. наук, доц. (ТДАТУ ім. Дмитра Моторного, Запоріжжя)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ В ПЕРІОД НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах глобальної економічної нестабільності, зокрема в Україні, забезпечення високих стандартів аудиту набуває особливого значення для підтримки прозорості та довіри в бізнес-середовищі. Поточні соціально-політичні виклики, створюють нові вимоги до аудиторських послуг, що потребує від професіоналів гнучкості та здатності швидко адаптуватися до змін. Якісний аудит, який здатний гарантувати достовірність фінансової звітності, сприяє не лише підвищенню рівня інформаційної прозорості, а й зміцнює довіру між ключовими учасниками економічного процесу — від інвесторів до кінцевих споживачів.

За понад 150 років свого існування аудит перетворився на важливий механізм, який забезпечує об'єктивність та незалежність інформації, що надається акціонерам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам. Ця функція особливо важлива, коли інтереси менеджменту або адміністрації можуть не збігатися з інтересами споживачів інформації, а її недостовірність або необ'єктивність здатні призвести до серйозних фінансових втрат. Щоб уникнути таких ризиків, залучаються аудитори, які володіють спеціалізованими знаннями і досвідом, необхідними для незалежної оцінки інформації [1].

Законодавство України регулює аудиторську діяльність та визначає аудит як перевірку даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності для висловлення незалежної думки про їх достовірність. Водночас аудит слугує не

лише інструментом перевірки, але й діагностичним засобом для вдосконалення організаційних процесів і прийняття управлінських рішень [2].

Ситуації економічної кризи вимагають швидкого й ефективного реагування з боку аудиторів, але обмеженість ресурсів змушує компанії переглядати свої стратегічні пріоритети. Основна мета антикризового управління – досягнення цілей з мінімальними витратами та ризиками, що, однак, часто вимагає відмови від деяких важливих процедур, які є необхідними для дотримання високих стандартів аудиту.

Економічний тиск, зумовлений обмеженням фінансових ресурсів, часто призводить до компромісів у виконанні аудиторських завдань, що негативно позначається на якості та ефективності процесів аудиту. Одним з аспектів, що ускладнює ситуацію, є необхідність адаптації антикризових стратегій, які повинні включати не лише зниження витрат, але й збереження ключових показників якості аудиту. Для цього аудиторські компанії розробляють індивідуальні антикризові плани, що включають прогнозування можливих фінансових ризиків, оцінку рівня ресурсного забезпечення та відповідність методів аудиту поточним умовам. Діагностика кризи та постійний моніторинг змін у внутрішніх і зовнішніх факторах відіграють вирішальну роль у підтриманні високих стандартів аудиту навіть в умовах обмежених фінансових можливостей.

Важливо також зауважити, що розробка ефективної стратегії подолання кризи передбачає реалістичне планування процедур і створення запасних варіантів дій у випадку непередбачених ситуацій. Для збереження якості аудиту в умовах обмежених ресурсів часто використовується ситуаційне планування, яке дозволяє чітко оцінити доступні ресурси та їх оптимальне розподілення, сприяючи мінімізації ризиків і максимізації об'єктивності фінансових перевірок [3].

Забезпечення високих стандартів якості аудиторських послуг вимагає суворого дотримання чітких регуляторних норм і прозорих методів оцінки якості звітності. Однак відсутність конкретних законодавчих вимог та стандартів до перевірки якості аудиторських звітів створює значні труднощі. Невизначеність у нормативному середовищі ускладнює забезпечення послідовності та надійності оцінок, зменшує можливість для незалежної оцінки ризиків та знижує прозорість процесу аудиту.

Принцип безперервності діяльності, якого повинні дотримуватися аудитори, припускає, що активи та зобов'язання підприємства будуть реалізовані у звичайному ході бізнесу.

Втім, в умовах наших реалій, стає складно дотримуватись цього принципу. Такі фактори, як погіршення економічних умов, зростання цін на ресурси, проблеми з ланцюгами поставок та обмеження доступу до капіталу, створюють серйозні ризики для безперервної діяльності багатьох підприємств. За відсутності чітких регуляторних вимог, аудиторські компанії часто змушені приймати суб'єктивні рішення, що впливає на об'єктивність та прозорість звітності.

Також серед ключових аспектів, які аудитори повинні враховувати в умовах кризи, є вплив на персонал, призупинення операцій, знецінення активів, порушення умов кредитних угод, затримки виплат та інші негативні фінансові показники. Всі ці чинники повинні відображатись у звітності, що потребує оновлення законодавчих норм, аби забезпечити якість і прозорість аудиту. Зважаючи на це, є очевидною необхідність вдосконалення нормативної бази для забезпечення чіткого регулювання у кризових ситуаціях і, як наслідок, підвищення якості та надійності аудиту для зацікавлених сторін.

Складна міграційна ситуація додатково поглиблює дефіцит кадрів. За даними ООН, понад 4,6 мільйона українців були змушені залишити країну через повномасштабне вторгнення. Серед вимушених переселенців є висококваліфіковані фахівці, включно з аудиторами, чий відхід ускладнює підтримку належного рівня внутрішнього контролю та аудитів у компаніях [4].

У відповідь на безпрецедентні загрози для безперервності діяльності, збереження активів та забезпечення фізичної безпеки персоналу, служби внутрішнього аудиту вимушені переглядати свої плани роботи. Замість звичних довгострокових планів більшість компаній переходять до короткострокового планування та реагування на позапланові завдання, зокрема через ускладнений доступ до інформації та активів у зоні бойових дій. Деякі аудити скасовуються, а рекомендації внутрішнього аудиту залишаються без моніторингу, оскільки завдання в умовах воєнного стану стрімко змінюються, а пріоритети менеджменту спрямовані на реагування на поточні загрози.

Така ситуація вимагає від аудиторів гнучкості, а від компаній — відповідних технологічних рішень, зокрема для віддаленої роботи, що стала невід'ємною частиною діяльності підрозділів у нових реаліях.

Незважаючи на численні виклики, український аудит має перспективи для розвитку й забезпечення високих стандартів через інновації, кадрове оновлення та посилення нормативного регулювання. Важливо підтримувати доступ до якісного навчання й залучення нових кваліфікованих робітників. Залучення молодих спеціалістів, які знайомі з новітніми технологіями, разом із досвідченими фахівцями сприятиме підтримці стабільності аудиторських стандартів. Це також створює необхідність для держави та професійних асоціацій розробити програми підтримки аудиторів і підприємств, спрямовані на фінансування навчальних проєктів, а також субсидії на впровадження сучасних ІТ-інструментів для віддаленого аудиту та моніторингу.

Підтримка нормативних змін може забезпечити прозорість і надійність аудиторських процесів. Зокрема, важливим є розвиток регламентів, що визначатимуть ризик-орієнтовані підходи до аудиту, оновлення стандартів для забезпечення безперервності аудиторської діяльності в умовах обмеженого доступу до інформації та активів, особливо в зоні бойових дій.

Технологічна підтримка у вигляді віддаленого аудиту, цифрового моніторингу й автоматизації аудиторських процесів стає критично важливою для забезпечення стабільності аудиторських стандартів. Використання сучасних ІТ-інструментів дозволяє не лише компенсувати дефіцит кадрів, а й забезпечити безперебійність аудиту. Це може бути реалізовано шляхом

впровадження штучного інтелекту та аналітики великих даних, що надають можливість детального аналізу та моніторингу бізнес-процесів у режимі реального часу.

Розвиток високих стандартів аудиту в Україні в умовах нестабільності є складним, проте досяжним завданням. Незважаючи на виклики, саме впровадження високих стандартів аудиту допоможе підвищити стійкість підприємств і сприятиме економічній стабільності України, що особливо актуально в умовах сучасних геополітичних та економічних реалій.

Інформаційні джерела

1. Міжнародні стандарти аудиту. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 27.10.2024).
3. Глобальні стандарти внутрішнього аудиту. Що змінилось. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/blogs/home/posts/2024/04/hlobalni-standarty-vnutrishnoho-audytu-shcho-zminylosya.html>
4. Обліково-фінансова наука і практика: пріоритети розвитку та місія у воєнний час: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (16 листопада 2022 р., м. Київ) / Відпов. за вип. Ю.С. Бездушна. К.: ННЦ «ІАЕ», 2022. 243 с. URL: https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/zb_conf_16-11-2022.pdf

УДК 657.6

О.Ю. Терновський, здоб. ступ. PhD (ОНЕУ, м. Одеса)

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Нематеріальні активи (НМА) є одною з найбільш важливих груп необоротних активів всіх господарюючих суб'єктів, а, отже, дослідження методичних аспектів їх аудиту становить інтерес як з теоретичної, так і практичної точок зору.

Дослідженню питань обліку і аудиту нематеріальних активів присвячені праці таких авторів, як: Банасько Т. [1], Грибовська Ю. [2], Овсюк Н., Лесько М., Федорова І. [4] та інших. Між тим, деякі питання продовжують залишатися дискусійними, зокрема, це стосується пошуку напрямів удосконалення методичних засад проведення аудиторської перевірки нематеріальних активів. У сучасній літературі переважно розглядаються аспекти методики аудиту необоротних активів у цілому, без розкриття специфіки власне нематеріальних активів [5]. У межах цього загального питання інтерес становить визначення складу рекомендованих аудиторських процедур перевірки нематеріальних активів у розрізі тверджень. Підбір аудиторських процедур у ході аудиту зазвичай є справою аудитора з урахуванням поставлених завдань перевірки, однак, визначення певного складу процедур, згрупованих за твердженнями